

Posvetovanje

VLOGA STATISTIKE V DRUŽBENEM RAZVOJU

Anuška Ferligoj

Od 29. do 31. maja 1989 je v Radencih potekalo posvetovanje **Vloga statistike v družbenem razvoju**, ki so ga pripravili Statistično društvo Slovenije, Zavod SR Slovenije za statistiko in Zveza statističnih društev Jugoslavije. Namen posvetovanja je bil zbrati najvidnejše strokovnjake, ki z različnih vidikov proučujejo družbeni razvoj, da bi vsak iz svojih znanj in izkušenj prispeval k prenovi statistično informacijskih osnov za empirično proučevanje družbenega razvoja. Da je predlagana tema res pereči problem raziskovalcev družbenega razvoja dokazuje dejstvo, da je večina uglednih znanstvenikov iz tega področja z veseljem sprejela sodelovanje na posvetu.

Posvetovanje **Vloga statistike v družbenem razvoju** je potekalo v štirih vsebinskih sklopih. V vsakem je bilo predstavljenih štiri do šest referatov. Organizatorji so se trudili, da so izbrane referente čimbolj usmerili na temo posvetovanja.

Prva tematska skupina, ki jo je vodil prof. *Ljubomir Mađar*, je obravnavala splošna metodološka vprašanja družbenega razvoja. Tukaj so bili obravnavani filozofski, sociološki, ekonomski, informacijski in drugi vidiki proučevanja družbenega razvoja. *Zdravko Mlinar* je govoril o sociološki teoriji družbenega razvoja in se ob tem navezal na empirično raziskovanje in statistiko. Razložil je svojo razvojno logiko družbenih sistemov in jo konfrontiral z našo statistiko. Ugotovil je, da sedanji program statistične dejavnosti ne vključuje indikatorjev za spremljanje individualizacije in globalizacije, po drugi strani pa zbira statistika vrsto podatkov, ki teoretično niso relevantni ali pa imajo majhno pojasnjevalno vrednost. *Anton Kramberger* je kritično obravnaval delovno teorijo vrednosti in njene implikacije v sodobni informacijski družbi. *Emil Milan Pintar* je v svojem referatu med drugim postavil dilemo: statistika bo ostala pri svojih načelih kvantitativnega spremljanja določenega družbenega procesa in se tako omejila le na parcialne in aposteriorne vpogledе v tekoče razvojno dogajanje, ali pa bo odstopila od svojih načel in ob sistemu klasične statistike zgradila dopolnilne, v principu nestatistične sisteme indikativnega spremljanja novih družbenih pojavov in tako postala realna podlaga za politično odločanje. *Vasja Vehovar* je na primeru inovativnosti razkrival splošne probleme proučevanja družbenega razvoja: nezadostnost teorije, zastarevanje obstoječih konceptov, naraščajočo dinamiko pojavov, nove načine zaznavanja družbenih fenomenov, itd.

V drugi tematski skupini, ki jo je tudi vodil prof. *Ljubomir Mađar*, je bilo govora o merjenju družbenega razvoja. Referenti so obravnavali konceptijska vprašanja opredelitve razvoja in razvitosti, kazalce in metode njihovega merjenja in možnosti njihovega primerjenja. Najprej je *Marta Bazler-Mađar* predstavila svoj referat o globalni produktivnosti proizvodnih faktorjev v jugoslovanskem gospodarstvu. *Paule Sickerl* je obravnaval metodologijo dinamičnega merjenja razlik v razvitosti. *Vojko Antončič* se

je zavzel za indikatorje neekonomskih aspektov družbenega razvoja. To so indikatorji kvalitete življenja. Največ razprave je izzval referat *Stanislave Kukar* o oceni obsega in tendence v razvoju sive ekonomije v Jugoslaviji, v katerem je razkrila nezmožnosti uradne statistike.

Sledila je tematska skupina o ustreznosti statistično informacijskih osnov za proučevanje družbenega razvoja. Skupino je vodil *Tomaž Banovec*. V tej skupini so bile obravnavane tudi teme kot povezovanje jugoslovanske statistike s svetom (npr. Evropa 92, mednarodni statistični standardi, trendi razvoja statističnih služb v svetu...), vpliv reform v Jugoslaviji na statistiko, itd. Najprej je *Miodrag Nikolić* na kratko predstavil vsebino statističnih raziskovanj za naslednje petletno obdobje. Poudaril je, da javna razprava o tem pomembnem dokumentu teče. *Mirjana Ranković* je govorila o uporabi mednarodnih standardov in klasifikacij v statistiki zunanje trgovine v Jugoslaviji, *Irena Banfi* pa je v svojem prispevku podala pregled aktivnosti statistike z vidika nalog približevanja evropskim integracijskim procesom. *Andrej Flajs* je opozoril na problem zastoja na področju družbenih računov v naši statistiki, ki se pokaže v mednarodni primerjavi naših statističnih podatkov. *Ivan Svetlik* in *Vojo Antončič* sta v svojem prispevku predstavila v svetu že uveljavljeno anketo o kadrovskega potencialu, ki postaja zaradi uvajanja tržnega gospodarstva in trga delovne sile vse pomembnejša tudi pri nas. *Ksenija* in *Srdan Dumičić* pa sta v svojem prispevku razpravljala o kontroli in kazalcih kvalitete podatkov v statističnih raziskovanjih.

V četrti tematski skupini, ki jo je vodil prof. *Jože Mencinger*, so sodelovali kreatorji večine znanih modelov za proučevanje družbenega in ekonomskega razvoja v Jugoslaviji. Njihove izkušnje pri tem raziskovanju, kritike in še posebej njihovi predlogi za prenovo statistično informacijskih osnov za potrebe njihovega modeliranja so še posebej dobrodošle. Najprej sta *Milena Jovičić* in *Velimir Bole* vsak iz svojega zornega kota govorila o problemu deflatorjev, kajti ekonometrični modeli ponavadi zahtevajo uporabo realnih vrednosti, ki jih dobimo z deflacioniranjem vrednosti merjenih po tekočih cenah. *Jovičićeva* pravi, da so deflatorji, ki so obračunani v statistični službi, neprimerni. *Bole* je predstavil konsistentne ocene deflatorjev komponent končnega povpraševanja, ki so potrebne za tekoče analitično spremljanje delovanja gospodarskega mehanizma. *Miroslav Labus* je razpravljal o statističnih osnovah za kvazi dinamični strukturni model jugoslovanskega gospodarstva. *Bojan Popović* pa je predstavil simulacijsko analizo interakcije medrepubliških selitev in ekonomskega razvoja. *Vlasta Bahovec* in *Mirna Valdevit* sta obravnavali tujke (outliers) v časovnih vrstah, ki lahko nastanejo iz različnih vzrokov. Zato sta predlagali postopke za preverjanje, za kateri tip tujkov gre.

Delo vseh štirih tematskih skupin je bilo strnjeno v sklepni razpravi, v kateri so vsi moderaterji povzeli razprave po posameznih vsebinskih skupinah.

Posvetovanja se je udeležilo približno 120 strokovnjakov iz različnih znanstvenih disciplin in predstavniki skoraj vseh zavodov za statistiko. Prav ta pestrost udeležencev posveta je bila porok za njegovo uspešnost. Ves čas posvetovanja je namreč potekala živahna, odprta, polemična strokovna razprava, ki je potrebna za iskanje novih pogledov in idej. Za prenovu statistično informacijskih osnov za empirično proučevanje družbenega razvoja so take razprave zelo potrebne. Na posvetu so udeleženci med

drugim sklenili, da se bodo ponovno sestali ob razpravah o posameznih temah, ki so se izkazale za še posebej pereče (npr. družbeni računi).

Devetnajst referatov in sklepne razprave moderatorjev, ki so bile predstavljene na posvetovanju v Radencih, so zbrane v zborniku posvetovanja, ki ga je izdal Zavod SR Slovenije za statistiko.